

Perustuslakivaliokunta

Keskiviikko 22.6.2022 klo 16.00—17.08

Läsnä

puheenjohtaja Johanna Ojala-Niemelä sd
varapuheenjohtaja Antti Häkkänen kok
jäsen Outi Alanko-Kahiluoto vihr
jäsen Bella Forsgrén vihr
jäsen Jukka Gustafsson sd (1, 2, 3, 4) (5 osittain)
jäsen Hannu Hoskonen kesk
jäsen Olli Immonen ps
jäsen Mikko Kinnunen kesk (5, 6, 7, 8) (4 osittain)
jäsen Anna Kontula vas
jäsen Mats Löfström r
jäsen Jukka Mäkynen ps (1, 2, 3, 4, 5, 6) (7 osittain)
jäsen Sakari Puisto ps
jäsen Heikki Vestman kok
jäsen Tuula Väättäinen sd
varajäsen Pihla Keto-Huovinen kok
varajäsen Johannes Koskinen sd
varajäsen Jani Mäkelä ps (5, 6, 7, 8) (4 osittain)
varajäsen Sari Tanus kd

Sihteerit

valiokuntaneuvos Johannes Heikkinen
valiokuntaneuvos Mikael Koillinen
valiokuntaneuvos Liisa Vanhala

1. Nimenhuuto

Toimitettiin nimenhuuto. Läsnä oli 15 jäsentä.

2. Päätösvaltaisuus

Kokous todettiin päätösvaltaiseksi.

3. Valiokuntapaikkojen järjestely

Merkittiin, että valiokuntapaikkojen järjestelyä varten on ed. Wille Rydmanille myönnetty 22.6.2022 vapautus perustuslakivaliokunnan jäsenyydestä.

Pöytäkirja PeVP 64/2022 vp

4. Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi rajavartiolaitain muuttamisesta

Hallituksen esitys HE 94/2022 vp

Eriävä mielipide HE_94_2022_eriävä_mielipide_Kontula_Forsgren_Alanko-Kahiluoto.pdf A 4

Jatkettiin yksityiskohtaista käsittelyä.

Yksityiskohtaisessa käsittelyssä valiokunta hyväksyi lausuntoluonnoksen muutettuna.

Ed. Forsgren ehdotti ed. Kontulan kannattamana, että kappaleessa 25 käsitellyt sääntelyn muutokset ovat edellytyksenä lakiehdotuksen käsittelemiselle tavallisen lain säätämisyjärjestyksessä.

Ehdotuksesta äänestettiin. Valiokunta hylkäsi ehdotuksen äänin 13—3.

Valiokunta päätti korvata kappaleen 25 kaksi viimeistä virkettä seuraavasti: "Perustuslaki-valiokunnan mielestä sääntelyä on syytä täydentää siten, että keskittäminen laajamittaisen maahantulon perusteella kytketään esimerkiksi sen poikkeukselliseen suuntautumiseen tai vähintään perusteltuun epäilyyn hybridivaikuttamisesta joko vieraan valtion tai ei-valtiollisen toimijan toimesta yleiselle järjestykselle, kansalliselle turvallisuudelle tai kansanterveydelle aiheutuvan vakavan uhan torjumiseksi."

Päätettiin muuttaa kappaleen 26 viimeinen virke kuulumaan seuraavasti: "Harkinnassa on otettava huomioon turvallisuuspoliittinen tilanne sekä rajanylityspaikkojen saavutettavuus käytännössä huomioiden esimerkiksi rajan pituus, rajavyöhykkeen olosuhteet ja hakemuksia vastaanottavan paikan saavutettavuus."

Päätettiin muuttaa kappale 29 kuulumaan seuraavasti: "Euroopan ihmisoikeustuomioistuim on joukkokarkotuksen kieltoa koskevassa ratkaisussa (N.D. ja N.T. v. Espanja, 8675/15 ja 8697/15, 13.2.2020) katsonut, että niiden sopimusvaltioiden osalta, joiden raja muodostaa myös Schengen-alueen ulkorajan, Euroopan ihmisoikeussopimuksen oikeuksien tehokas toteutuminen edellyttää, että valtiot mahdollistavat laillisia väyliä maahan pääsemiseksi valtion rajalle saapuneille. Tuomioistuimen mukaan näihin keinoihin kuuluu aito ja tehokas mahdollisuus jättää kansainvälistä suojelua koskeva hakemus. Tapauksessa valittajat olivat kuitenkin pyrkineet saapumaan Espanjan alueelle väkivaltaisesti murtautumalla raja-aidan läpi Espanjan ja Marokon välisellä noin 13 kilometrin pituisella rajalla. Ihmisoikeustuomioistuin katsoi tuomiossaan, että Espanja ei ollut loukannut Euroopan ihmisoikeussopimuksen 4. lisäpöytäkirjan 4 artiklan mukaista joukkokarkotuksen kieltoa, kun Espanjan viranomaiset olivat asianomaisten henkilöiden henkilökohtaisia olosuhteita tutkimatta torjuneet potentiaaliset turvapaikanhakijat palauttamalla heidät fyysistä voimaa käyttäen Espanjan lainkäyttöalueelta takaisin Marokon puolelle tilanteessa, jossa he olivat väkivaltaisesti ylittäneet laittomasti Espanjan ja Marokon välisen rajan. Espanja oli ihmisoikeustuomioistuimen mukaan kuitenkin tarjonnut ihmisille myös tosiasiallisen mahdollisuuden lailliseen maahantuloon, koska Espanjan ja Marokon välisellä noin 13 kilometrin mittaisella rajalla oli ollut auki yksi tosiasiasa saavutettavissa oleva laillinen rajanylityspaikka. Tätä arviota ei muuttanut se, että saavutettavissa olevalle paikalle pääsy oli voinut

Pöytäkirja PeVP 64/2022 vp

olla fyysisesti haastavaa. Tuomioistuini ei asiassa todennut Euroopan ihmisoikeussopimuksen 3 artiklan palautuskiellon loukkausta."

Ed. Kontula ehdotti ed. Forsgrenin kannattamana, että kappale 30 poistetaan.

Ed. Vestman ehdotti ed. Häkkäsen kannattamana, että kappale 30 muutetaan kuulumaan seuraavasti: "Perustuslakivaliokunnan käsityksen mukaan välineellistetyn maahantulon tilanteessa valtiolla ei ole oikeudellista estettä päättää rajanylityspaikkojen määrästä tai niiden sijainnista. Perustuslakivaliokunta katsoo, että lyhytaikainen rajan täyssulku voi erittäin poikkeuksellisissa olosuhteissa olla mahdollinen, mikäli tällaisella ajallisesti vain täysin välttämättömään rajatulla toimenpiteellä voidaan turvata maahantulomenettelyn asianmukaisuus. Perustuslakivaliokunnan näkemyksen mukaan edellä esitetyt seikat on otettava huomioon nyt esitettyä sääntelyä soveltavan viranomaisen päätöksenteossa ja sääntelyn toimeenpanossa."

Ehdotuksista äänestettiin toisiaan vastaan. Äänin 13—4 valiokunta päätti hyväksyä kappaleen 30 ed. Vestmanin ehdottamassa muodossa.

Valiokunta päätti yksimielisesti pitää käsittelyä asian ratkaisevana käsittelynä.

Ed:t Kontula, Forsgrén ja Alanko-Kahiluoto varasivat tilaisuuden eriävän mielipiteen jättämiseen. Ilmoitettiin, että eriävä mielipide on jätettävä sihteerille klo 18.00 mennessä.

Lausuntoon jätettiin eriävä mielipide: ed:t Kontula, Forsgrén ja Alanko-Kahiluoto.

Asian käsittely valiokunnassa on päättynyt.

5. Valtioneuvoston kirjelmä eduskunnalle Euroopan komission ehdotuksesta Euroopan parlamentin ja neuvoston asetukseksi tiettyjen Euroopan parlamentin asetusten, neuvoston asetusten sekä Schengenin sopimuksen soveltamisesta tehdyn yleissopimuksen muuttamisesta viisumimenettelyn digitalisoimiseksi

Valtioneuvoston U-kirjelmä U 48/2022 vp

Asia on saapunut perustuslakivaliokuntaan tiedoksi.

Valiokunta merkitsi asian tiedoksi.

Asian käsittely valiokunnassa on päättynyt.

6. Edustajan esittäminen valtuuskuntaan: YK; CEDAW; Suomen 8. määräaikaisraportin käsittely Genevessä lokakuussa 2022

Keskusteltiin asiasta.

Pöytäkirja PeVP 64/2022 vp

7. Muut asiat

Keskusteltiin valiokunnan Ahvenanmaan-matkasta.

8. Seuraava kokous

Ilmoitettiin, että valiokunnan seuraava kokous on erikseen ilmoitettavana ajankohtana.

Pöytäkirjan vakuudeksi

Valiokuntaneuvos Mikael Koillinen